

Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: XIV. glavna skupščina „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“ dne 14. in 15. avgusta v Trstu. — Dopisi. — Društveni vestnik. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Inserati.

XIV. glavna skupščina

„Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“
dne 14. in 15. avgusta v Trstu.

(Dalje.)

K poročilu tajnikovemu se je prvi oglasil g. nadučitelj Božo Dubrovič, zagovarjajoč izstop zgoraj imenovanih društev. Govornik pravi, Zaveza naj ne bo ne liberalna in ne klerikalna (smeh), ako hoče koristiti učiteljskemu stanu in svojemu narodu. Geslo „Zaveze“ naj bi bilo „mir, sloga, ljubav.“ „Zaveza“ naj vsprejema vse jugoslovansko učiteljstvo v svoje okrilje, pa naj bo isto katerega koli političnega prepričanja in naj po svojih glasilih ne žali oseb, ki so narodu koristne, in naj ne proslavlja nasprotnikov naroda! Ako se bo „Zaveza“ držala teh načel, pa ne bodo društva izstopala iz nje, marveč bodo nova društva pristopala.

K besedi se je oglasil učitelj E. Gangl, ki je v izbornem govoru zavračal izražanja gosp. Dubroviča. Tovariš Dubrovič, je rekel govornik, hoče sloge in miru. A mi nismo kot dična familija ob topli peči pod varno streho, mi šele sedaj gradimo svoj dom, a kar zgradimo, bi nam radi naši dobri „prijatelji“ vse sproti raznesli in podrli. Nič ne pomaga: učiteljstvo živi v dobi boja, in grešilo bi samo nad seboj, da vrže roke naskriž in gleda, kako beži čas naprej, ono pa zastaja in ravnodušno sprejema udarce, ki mu padajo po hrbtu. — Če si ne vedo nekateri ljudje drugače pomagati, pa zabrne njih strune staro pesem o slogi. Zdi se mi, da je tovarišu Dubroviču vse to naročeno, s čimer je danes pojasneval stališče istrsko-hrvaških učiteljev, zakaj — tako se mi zdi — za njihovimi hrbti se že plazijo črne sence. Če izstopajo ta društva iz naše organizacije, svobodna jim pot, nam je namreč enako, če izstopi tudi 13 društev iz „Zaveze“, samo da ne zatajimo svojih načel, zaradi katerih nam je bilo že toliko prestatu in nam bo še! (Burno ploskanje.) Mi smo taki, da bi za svoja načela tudi kakšno eksistenco žrtvovali! — Lepo pa je od tovariša Dubroviča, da nam pove v lice, kaj in kako mu je pri sreju. Tovariš Bačić, ko je bil v Ljubljani, ni hotel k nam, da bi se možki pogovorili, šele po tretji osebi smo zvedeli, kaj hoče. Ali kakor danes tovariša Dubroviča, tako bi zagotovil tudi prijatelja Bačića, da so nam istrsko-hrvaški tovariši mili in dragi prijatelji, katerih blaginja nam je enako naši pri sreju, in da jo dosežejo, se bomo neustrašeno tudi odslej

borili za njihove pravice tako kakor smo se doslej, čeprav hočejo iz naših vrst! (Burno pritrdjevanje.) Tovariša Dubroviča in vse ostalo istrsko-hrvaško učiteljstvo zagotavljam s častno besedo in z vsem svojim poštenjem, je dejal govornik proti koncu, da ni imel „Učit. Tovariš“ nikoli niti najmanjšega slabega namena, da ni hotel niti vznemirjati sloge, ki vlada doli v Istri, niti zavesti dobrih svojih tovarišev na napačna pota. Vedno mu je bila sveta naloga, da brani čast tako slovenskega kot istrsko-hrvaškega učiteljstva, da se bojuje za svobodo šole in omike — in na tem stališču bo vztrajal tudi v bodočnosti, pa bodi to komur prav ali ne! (Dolgotrajno, glasno odobravanje.)

G. nadučitelj Kristijan Bogatec je tudi poletiziral z Dubrovičem in je povdarjal, da je učiteljstvo v Istri preveč obzirno radi narodne discipline. Ako hoče učitelj izražati svoje težnje, mora se mu dovoliti prostor v učiteljskem glasilu. Govornik je izjavil, da se ne sme trpeti cenzure, despotizma, teroriziranja in denunciranja. Gospod Dubrovič je trdil, da se je zanesel razpor med slovensko in hrvaško učiteljstvo v Istri, a takega, dejal je govornik, da ni.

Končno se je zagovarjal g. Dubrovič sam, a ne z najboljšim vspehom.

Ko je še tajnik, gosp. nadučitelj Česnik, izpregovoril zaključno besedo, je delegacija z odobravanjem vsprejela tajnikovo poročilo.

V imenu računskih pregledovalcev je poročala Janja Miklavčič ter naznanila, da so vsi računi v najlepšem redu, kar se z odobravanjem vzame na znanje.

Na to je poročal „Zavezin“ blagajnik, gosp. nadučitelj Luznar „o računu Zaveze“ od dne 25. maja 1901 do 10. avg. 1902 in sicer tako-le: (Glej tabele str. 218 in 219.)

Vsa ta poročila so se po pripomnjah oziroma pojasnilih gg. Jelenca, Črnagoja in Tomana vzela na znanje in računi odobrili.

Pregledovalcem računov so bili na predlog g. Likarja izvoljeni gđc. J. Miklavčič in gg. Fr. Rojina ter V. Rus.

Dohodki.				Izdatki.			
		K	h	K	h	K	h
1	Prebitek dne 25. maja 1901			231	29		
2	Doneski društev:						
	za leto 1899	5	60				
	" " 1900	28	50				
	" " 1901	215	20				
	" " 1902	314	60	563	90		
3	Banka „Slavija“ ostanek za leto 1901			805	40		
4	„Zvončkovo“ posojilo			839	37		
				2439	96		
1	Seja upravnega odbora v Ljubljani					72	04
2	Upravni troški: predsedništva	91	02				
	blagajništva	115	50			206	52
3	Nagrada: predsedniku za l. 1900	200	—				
	" " " 1901	120	—				
	tajniku za l. 1901—1902	240	—				
	blagajniku " 1896—1900	200	—				
	" za 1901	100	—			860	—
4	Tiskarni na račun starega dolga					860	72
5	Pravdni troški					45	54
6	Globa					50	—
7	Tiskovine					53	80
8	Omara za arhiv					124	92
9	Listi sotrudnikom					12	11
10	Telegrami in drugi mali troški					13	52
						2999	17

Na Primskovem, dne 10. avgusta 1902.

Dohodki . . . K 2439-96

Izdatki . . . " 2999-17

Prebitek . . . K 140-79

Fr. Luznar

blagajnik.

Isti poročevalec je poročal „o računskem zaključku „Popotnika“ za leto 1901.“ „Popotnikov“ račun je tak-le:

Dohodki.				Izdatki.			
		K	h	K	h	K	h
1	Naročnina:						
	zaostala	662	—				
	za leto 1901	2732	36	3394	36		
2	Inserati			105	40		
3	Dvignjen kapital iz pošne hranilnice			100	—		
4	Obresti			6	90		
				3606	66		
1	Primanjkljaj leta 1900					127	38
2	Tisek in odpravnštvo:						
	za leto 1900	696	—				
	" " 1901	1977	10	2673	10		
3	Uredništvo:						
	nagrada	400	—				
	10% od inseratov	10	54	410	54		
4	Upravništvo:						
	nagrada	240	—				
	upravni troški	56	85	296	85		
5	Tiskovine					63	60
6	Čekovni račun					15	09
7	Nagrada pisateljem					30	—
8	Mali troški					14	50
						3631	06

Na Primskovem, dne 10. avgusta 1902.

Izdatki . . . K 3631-06

Dohodki . . . " 3606-66

Primanjkljaj . . K 24-40

L. Jelenc

predsednik.

Fr. Luznar s. r.

blagajnik, oziroma upravnik.

Račune so pregledali in v redu našli:

Vilibald Rus s. r.

Janja Miklavčič s. r.

Fr. Rojina s. r.

Račun „Zvončka“ v letu 1901., o katerem je poročal g. L. Jelenc, se glasi:

Dohodki.				Izdatki.			
		K	h	K	h	K	h
1	Preostanek dne 31. decembra 1900	909	10				
2	Naročnina za l. 1901	4515	68				
				5425	78		
1	Tisk „Zvončka“					1423	—
2	Klišeje					942	78
3	Znamke					276	—
4	Upravnikova nagrada za l. 1900					240	—
5	" " " 1901					240	—
6	Urednikova " " " 1901					240	—
7	Prireditve knjig					40	—
8	Pisarniške potrebščine uredništva in upravništva					108	25
9	Nagrade					40	45
10	Naslovne pole					20	—
11	Knjigovez in ovitki					87	80
12	Postreščku za pobiranje naročnine pri ljubljanskih naročnikih					24	75
13	knjigarni					3	—
14	Tiskovine, koleki, papir, poštnina, pismonoše, slugi in drugi mali stroški					99	18
15	V blagajno „Zaveze“ izročil					500	—
16	Prebitek dne 31. decembra 1901.					1139	57
						5424	78

Upravnik: **L. Jelenc**,
predsednik „Zaveze“.

Račune pregledali in v redu našli:

Vilibald Rus s. r.,

Janja Miklavčič s. r.,

Franc Rojina s. r.

O računu „Učiteljskega Tovariša“ za upravno leto 1901 je poročal g. nadučitelj Fr. Črnagoj tako-le:

Dohodki.

Izdatki.

		K	h			K	h
1	Na naročnini	5175	87	1	Primanjkljaj iz l. 1900	834	02
2	„ inseratih	98	64	2	Za l. 1902 našeta naročnina	271	—
3	„ obrestih poštne hranilnice	5	67	3	Tisk „Tovariša“	2414	66
4	Hranilni dvigi	830	—	4	Poštna znamke	614	19
	Skupaj	6110	18	5	Stroški poštne hranilnice	54	12
Društveno stanje.				6	Redne nagrade	831	—
	Primanjkljaj	K 942	93	7	Izredne nagrade	83	—
	V mestni hranilnici naložena			8	Potnina na časnikarski shod	120	—
	glavnica	K 32	—	9	Pisarniške potrebščine	30	98
	Poštna hranilna vloga	300	—	10	Slov. učit. društvu na račun zastankov	423	58
	Posejilo „Popotniku“	300	—	11	Razni manjši stroški	14	56
		532	—	12	Hranilne vloge	862	—
	Kaže se tedaj faktičnega primanjkljaja	K 410	93	13	Poštno-hranilna vloga	200	—
	ako se ne vteva zaostafa naročnina okroglo 1500 K.			14	Posejilo „Popotniku“	300	—
					Skupaj	7053	11
					Ako se primerjajo dohodki	6110	18
					Kaže se primanjkljaja	942	93

Ljubljana, dne 31. decembra 1901.

Predsednik „Zaveze“:
Luka Jelenec l. r.

Upravnik:
Fr. Črnagoj l. r.

Vilibald Rus l. r.

Pregledovalci računov:
Janja Miklavčič l. r.

Fr. Rojina l. r.

Dopisi.

Kranjsko.

Iz Ljubljane. (Odlikovanje gospoda ravnatelja Fr. Raktelja.) V četrtek, dne 25. preteklega meseca, je obhajalo ljubljansko učiteljstvo lepo slavnost. Omenjenega dne je bil namreč gosp. ravnatelj Raktelj slovesno izročenu zlati zaslužni križec, ki mu ga je podaril presvitli cesar v priznanje slavljencevega petdesetletnega uspešnega delovanja na ljudskošolskem polju. Ob 1/2 11. dopoldne se je zbralo učiteljstvo k slavnosti v lepo okrašeni telovadnici I. mestne petrazrednice. Bili so prisotni tudi nekateri člani mestnega šolskega sveta. Slavljence je ogovoril predsednik c. kr. mestnega šol. sveta, gospod župa Ivan Hribar, povdarjajoč, da izgine z Rakteljem izmed učiteljstva markantna oseba, kar obžaluje tako učiteljstvo kakor oblastva, ki so vedno znala ceniti njegovo delovanje. Ali po petdesetih letih naporega dela zasluži ravnatelj Raktelj pokoj. Svoje delovanje je začel l. 1851. na Dobrovi, odkoder je prišel 1855. l. za podučitelja v Radovljico, od tam pa 1862. l. v Ljubljano, kjer je bil že naslednjega leta definitivno nameščen. L. 1889. je bil imenovan za voditelja II. mestne petrazrednice. Ves ta čas je izpolnjeval gosp. Raktelj vestno in natančno svoje stanovske dolžnosti kot učitelj in voditelj. Bil je značajan mož, pravi rodoljub, v katerega srečo je plapolal ogenj pravega avstrijskega domoljuba. Kot tak bodi vzgled vsakemu. S svojstvi svojega duha in srca si je znal pridobiti srečo drugih, in z vdanostjo in s ponosom gledajo danes učitelji nanj, na svojega starosta. Občinski svet ljubljanski je priznal Rakteljeve zasluge že s tem, da ga je imenoval dne 6. decembra 1886. l. svojim meščanom, učiteljstvo mu je izkazalo svoje zaupanje s tem, da ga je že pred petindvajsetimi leti izvolilo svojim zastopnikom v c. kr. mestnem šolskem svetu, potem mu je bil podeljen naslov ravnatelja, a sedaj mu je došlo najvišje odlikovanje, ta-le zlati zaslužni križec, poslan mu z mesta, kjer dandanes delovanje učiteljstva sodijo drugače, nego so ga sodili v prejšnjih časih. S tem križcem naj se ne čuti počeščenega gospod ravnatelj sam, z njim bodi počeščen tudi ves stan, katerega ugledni član je bil vedno slavljencec. V imenu

mesta, domovine in učiteljstva, katerim je vedno zvesto služil, mu želi govornik, naj ga ohrani Bog še mnogo, mnogo let. — Vidno ginjen se zahvali odlikovanec govorniku in ga prosi, naj blagovoli z zagotovilom neomajene zvestobe sporočiti pred najvišji prestol vdano njegovo zahvalo. — Potem, ko so zapeli učenci II. mestne šole cesarsko pesem, je častital nadučitelj g. Gabršek ravnatelju Raktelju v imenu učiteljstva, a v imenu katehetov katehet g. Smrekar. Najbolj pa je bilo ganljivo, ko je nagovoril odlikovanca učence II. mestne šole, ki mu je čestital k najvišjemu odlikovanju ter v imenu svojih tovarišev obenem poslovil od preljubljenega ravnatelja.

Iz logaškega okraja. Občni zbor „Društva učiteljev in šol, prijateljev okraja logaškega“ se je vršil dne 17. julija 1902 v Grahovem. Udeležba je bila v istini sijajna, zakaj tako mnogobrojno že dolgo dolgo nismo bili zbrani. Shoda se je udeležil tudi g. profesor M. Pirnat iz Idrije. — Pri tej priliki želimo, da bi se blagovolili p. i. gg. profesorji udeleževati učiteljskih zborovanj, zakaj s tem bi dokazali, da je oni „umetno“ zgrajeni most, ki se spenja med ljudskim in srednješolskim učiteljstvom, le prazna pena. A, žalibože, da je takih srednješolskih učiteljev prav malo, zakaj premnogi stoje pač še vedno na akademičnih tleh, a ne na stališču realnosti in socialne probujenosti.

Točno ob napovedani uri otvori g. predsednik J. Benedek iz Planine zborovanje, pozdravi vse navzoče, posebno še gosp. Pirnata ter se spominja prerano umrlega tovariša A. Božiča, c. kr. učitelja v Idriji.

Iz poročila društvenega tajnika g. J. Šege iz Dol. Logateca posnamemo, da je društvo, oziroma društveni odbor jako marljivo deloval pretečeno leto. Omenjamo le sledeče:

1. Odposlala se je spomenica potom „Zaveze“ za slov. univerzo na c. kr. naučno ministrstvo.

2.) Z ozirom na neki slučaj, kje naj se vrše seje kraj. šol. svetov, je vložil odbor priziv na dežel. šol. svet na rešeno prošnjo c. kr. okr. šol. sveta. Deželni šol. svet se je izrazil o tej zadevi nekompetentnim.

3.) Odbor je sklenil zglasiti za glavni zbor „Zaveze“ razpravo: „Preosnova disciplinarnega zakona“ ter je pooblastil v to g. tajnika. — Takisto je dal inicijativo „Zavezinemu“